

Nemzetközi jelentés a vallásszabadságról – 2010

Kiadta az Egyesült Államok Külügyminisztériuma (Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor)

2010. november 17.

<http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2010/index.htm>

ELŐSZÓ

A jelentések elkészítésének okai

A Külügyminisztérium az 1998. évi nemzetközi vallásszabadságról szóló törvény (IRFA) 102. szakaszának b) pontja szerint benyújtja ezt a jelentést a Kongresszusnak. A jogszabály úgy rendelkezik, hogy a miniszter a nemzetközi vallásszabadságért felelős utazó nagykövet segítségével éves jelentést nyújt be a Kongresszusnak „a nemzetközi vallásszabadságról, amely a témakörrel kapcsolatos kérdésekben adott további részletes tájékoztatással egészíti ki a legújabb emberi jogi jelentéseket”.

A jelentések elkészítésének módja

A jelentések első tervezetét az amerikai nagykövetségek készítik el; különböző forrásokból gyűjtnek információkat, többek között kormánytisztviselőktől és vallási ügyekkel foglalkozó tisztségviselőktől, nem kormányzati szervektől, újságíróktól, emberi jogi megfigyelőktől, vallási csoportoktól és akadémikusoktól. Ez az információgyűjtés veszélyes is lehet, és az amerikai külügyi tisztviselők mindent elkövetnek – embert próbáló és néha veszélyes körülmények között is – annak érdekében, hogy az emberi jogok megsértésével kapcsolatos jelentéseket kivizsgálják, választásokon megfigyelőként jelen legyenek, és vallási meggyőződésük miatt veszélynek kitett magánszemélyek segítségére siessenek.

A Nemzetközi Vallásszabadság Hivatala (Office of International Religious Freedom) közreműködött az országjelentésekkel kapcsolatos információk gyűjtésében és elemzésében, és ennek során igénybe vette más külügyminisztériumi hivatalok, vallási szervezetek, egyéb nem kormányzati szervezetek, külföldi kormányhivatalok, ENSZ-képviselők, más nemzetközi és regionális szervezetek és intézmények képviselői, valamint akadémiai és médiaszakértők szakértelmét. Az országjelentések összeállítása és szerkesztése során a Nemzetközi Vallásszabadság Hivatala a vallási megkülönböztetés és vallási üldözés kérdéseivel foglalkozó szakértőkkel, különböző felekezetekhez tartozó vallási vezetőikkel és jogi szakértőkkel is konzultált. A hivatal irányadó elve az volt, hogy biztosítani kell az összes vonatkozó információ objektív, alapos és lehetőség szerint méltányos értékelését.

Számos amerikai kormányzati szerv, intézmény és hivatal felhasználja a jelentést politikájának kialakításához, diplomáciai tevékenység folytatásához, segélyprogramok, képzések és más tevékenységek megtervezéséhez. A jelentés segítségével az is meghatározható, hogy mely országok sértették meg „különösen súlyosan” a vallásszabadságot, vagy túrték el annak különösen súlyos megsértését, azaz mely országok minősülnek különösen aggályos országoknak.

Röviden a szóhasználatról

Amikor a jelentésben az áll, hogy egy kormány „általánosan tiszteletben tartotta” a vallásszabadságot a jelentésben szereplő időszak alatt, ez a kifejezés azt jelenti, hogy a kormány a legteljesebb értelemben megpróbálta védeni a vallásszabadságot. „Általánosan tiszteletben tartotta”: ez a vallásszabadság védelmének legmagasabb szintje, amit ez a jelentés megállapíthat. Az „általánosan

tiszteletben tartotta” kifejezés használatát az indokolja, hogy a vallásszabadság védelme és előmozdítása dinamikus törekvés; még a legjobb körülmények között sem jelenthető ki kategorikusan, hogy egy kormány teljes mértékben tiszteltetben tartotta ezt a jogot az adott jelentéstételi évben.

Köszönetnyilvánítás

A 2010. évi jelentés a 2009. július 1-től 2010. június 30-ig terjedő időszakra vonatkozik; a Külügyminisztériumban és külföldi amerikai nagykövetségeken dolgozó külügyi és közalkalmazotti tisztviselők százainak egyévi elkötelezett munkáját foglalja magában. Köszönetünket fejezzük ki a külföldi nagykövetségeinken és konzulátusainkon dolgozó számos külügyi tisztviselőnek, akik figyelemmel kísérték és előmozdították a vallásszabadság kérdését, és részletes feljegyzéseket készítettek e terület állapotáról. Az ő munkájukon kívül elismerésünket fejezzük ki a Nemzetközi Vallásszabadság Hivatalánál dolgozó következő munkatársak szorgalmáért és fáradhatatlan elkötelezettségéért a vallásszabadság iránt, akiknek munkája lehetővé tette e jelentés elkészítését: Alicia Adkins, Victoria Alvarado, Jonathan Amgott, Nasreen Badat, Judson Birdsall, Mary Anne Borst, Kelsey Bryan, Matthew Bussey, Mark Carlson, Kasey Clemans, Warren Cofsky, Jessica Dancel, Doug Dearborn, Al Gombis, Jenny Hernandez, Olivia Hilton, Victor Huser, Kari Johnstone, David Jones, Kimberly Jorgensen, Emilie Kao, Justin Kern, Rebekah King, Peter Kovach, Bradley Lang, Matthew Lefkowitz, Amy Lillis, Elijah Logsdon, Gwendolyn Mack, Joel Malkin, Gustavo Maya, Darin Mcanelly, Alexander McLaren, Joannella Morales, Joy Ohagwu, David Rodearmel, Marc Susser, Landon Taylor, Carron White, Andrew Wiegand és Abdelnour Zaiback. A felsorolt személyek munkája előmozdítja a szabadság ügyét, biztosítja jelentésünk pontosságát, és világszerte reményt ad az elnyomott embereknek.

BEVEZETÉS

„Ajánljuk fel folyamatos támogatásunkat mindazoknak, akik a vallási elnyomás ellen küzdenek, és ismételten kötelezzük el magunkat a béke erősítése mellett azokkal, akiknek meggyőződése eltér a miénktől”

– Barack Obama elnök

„Kormányzatom továbbra is ellenzi a vallási véleménynyilvánítás korlátozását, amely a világ számos részén egyre növekvő mértékben van jelen. A hit közelebb vihet minket egymáshoz, és hitünk gyakorlásának, meggyőződésünk követésének szabadsága központi kérdés a harmonikus életre való képességünk szempontjából”

– Barack Obama elnök

Ez a vallásszabadságról szóló nemzetközi jelentés az Amerikai Egyesült Államok világszerte vallásszabadságot és vallási türelmet támogató cselekvésének része. A jelentés borítólapján egy Guyanában álló hindu templom és egy tokiói mecset látható – szép példák a vallási véleménynyilvánítás sokszínűségére. Ma számos kormány és társadalom küszködik a növekvő vallási sokszínűséggel, miközben felszólítják őket a személyek alapvető jogainak védelmére minden olyan közösségben, amelynek tagjai ki kívánják fejteni féltve őrzött vallási meggyőződésüket.

Figyelemmel a vallásszabadság és a vallási türellem fontosságára, a 2010. évi jelentés közel 200 ország és terület kormányzati politikájával és társadalmi attitűdjével foglalkozik. A kormányoknak és a civil társadalomnak egymással összhangban kell dolgozniuk azon, hogy minden személy meggyőződéséhez fűződő jogait tartsák tiszteltben, és biztosítsák a vallásszabadságot és a vallási

türelmet. A kormányok feladata olyan jogi keret biztosítása, amelyben a magánszemélyek nyíltan gyakorolhatják hitüket, valamint teljes körűen és egyenlően részt vehetnek a közéletben.

Ez a jelentés bemutatja a vallási elnyomás legrosszabb formáit. Ugyanakkor elismeri és magasztalja mindazokat az országokat, amelyek elősegítik a vallásszabadságot és a vallási türelmet. Üdvözljük a laoszi kormány és az Institute for Global Engagement írásos megállapodását, amely a vallásszabadságról kormánytisztviselőknek és vallási vezetőknek tartandó továbbképzésről szól. Libanon most fejezi be a Maghen Ábrahám zsinagóga helyreállítását Bejrútban, amelyet bombázás rombolt le a libanoni polgárháború alatt. Az indonéz kormány adott helyet az első indonéz–amerikai vallások közötti párbeszédnek, ahol vallási vezetők, tudósok, egyetemi hallgatók és a vallások közti párbeszéd aktivistái gyűltek össze a két országból és a régióból. Sok munka marad még azonban ezekben az országokban és másutt is világszerte.

E jelentés közzététele egybeesik az Egyesült Államokban a vallási sokszínűség értékéről folytatott egyre szélesebb körű vitával. „Alapítóink bölcsességét bizonyítja – mondta Obama elnök egy iftár vacsorán a Fehér Házban 2010 augusztusában – hogy Amerika ma is mélyen vallásos maradt – egy nemzet, ahol a különböző hitű népek képesek békében egymás mellett élni, és kölcsönösen tiszteletben tartják egymást, erősen ellentétben áll a világ más részein makacsul folytatódó vallási konfliktussal.” Számos vallási közösség érkezett hozzánk a zsidóktól a hindukig, a Bahá'i hívőktől a buddhistákig; ennek eredményeképpen az Egyesült Államok a világ egyik legsokszínűbb népe lett. Továbbra is a szabadság és egyenlőség alapításkori eszményképe vezet bennünket. Ahogy Obama elnök kijelentette: „Ez Amerika, és a vallásszabadság iránti elkötelezettségünk rendíthetetlen. Önazonosságunk alapeleme az elv, miszerint országunk minden vallású embert szívesen lát, és a kormány nem kezeli őket egymástól eltérően.”

A vallásszabadság értékei egyetemesek, azokat Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata is tartalmazza. Ez a jelentés fontos eszköz, amely segíti az említett értékek tiszteletben tartásának biztosítását. Az Egyesült Államok komolyan veszi nemzetközi kötelezettségeit, és az elnök szavai szerint „nemzetünknek a vallásszabadság mint egyetemes emberi jog iránti kitartó elkötelezettsége túlmutat határainkon, mivel felemeljük szavunkat mindenki mellett, akitől megtagadják vallásának megválasztását és megélését.” A józan ész és saját tapasztalatunk alapján is meg vagyunk győződve arról, hogy a véleménynyilvánítás szabadságát biztosító nyílt környezet minden nemzet esetében elősegíti a közjót – függetlenül a nemzet földrajzi helyétől vagy demográfiai helyzetétől. Ahogy Clinton külügyminiszter kifejezte: „a vallásszabadság minden egészséges társadalom egyik fundamentuma.”

Michael Posner

államtitkár

Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor

MAGYARORSZÁG

Az alkotmány biztosítja a vallásszabadságot, emellett egyéb jogszabályok és rendelkezések szintén hozzájárulnak a vallás általában szabad gyakorlásához.

A kormányzat általánosan a gyakorlatban is tiszteletben tartotta a szabad vallásgyakorlást. A jelentés által vizsgált időszak alatt nem történt változás a kormány szabad vallásgyakorlás tiszteletben tartásával kapcsolatos magatartásában.

Nőtt azonban a vallási hovatartozással, a hittel vagy annak gyakorlásával kapcsolatos társadalmi visszaélések és diszkriminatív esetek száma, beleértve azt is, hogy a kiéleződő politikai helyzet és a gazdasági bizonytalanság légkörében gyakoribbá vált az antiszemita retorika alkalmazása. A szélsőséges csoportok száma és mérete nőtt. Idetartozik a szélsőjobboldali Jobbik nevű politikai párt, amelynek népszerűsége nőtt, bár nyíltan antiszemita nézeteket hangoztatott, és az április 25-i

országgyűlési választáson 47 képviselői helyet szerzett a Parlamentben (az összes képviselői hely 12%-át).

Az Egyesült Államok kormánya megbeszéléseket folytat az ország kormányával és a társadalom valamennyi elemével a vallásszabadságról, és az emberi jogok előmozdítását célzó általános politikájának részeként támogatja a vallási toleranciát.

1. fejezet: A népesség vallások szerinti megoszlása

Az ország területe 93 036 négyzetkilométer, népessége 10 millió fő. A vallási hovatartozásra vonatkozó adatok bizalmas információnak minősülnek, és hivatalosan nem vehetők nyilvántartásba. A legutolsó, 2001-ben tartott országos népszámlálás kérdőívén azonban szerepelt egy, a vallási hovatartozásra vonatkozó, választható kérdés, amelyre a népesség 90 százaléka válaszolt. A kérdőív válaszai szerint a népesség 55%-a római katolikusnak, 15%-a reformátusnak, 3%-a evangélikusnak, és kevesebb, mint 1%-a zsidónak vallotta magát. A fenti négy csoport az ország „történelmi” vallásai. A népesség kevesebb, mint 5%-át kitevő csoportok között megtalálhatóak a görög katolikusok, a Hit Gyülekezete, öt ortodox keresztény vallási közösség, egyéb keresztény csoportok széles köre, hét buddhista csoport és három iszlám közösség. Az adatvédelmi szabályozások tiltották a vallás nyilvános gyakorlására vonatkozó hivatalos adatgyűjtést; a felmérések szerint az állampolgárok a közép-európai átlaghoz képest kevésbé vallásosak.

2. fejezet: A kormányzat hozzáállása a vallásszabadság kérdéséhez

Törvényi-politikai keretrendszer

Az alkotmány biztosítja a vallásszabadságot, emellett egyéb jogszabályok és rendelkezések szintén hozzájárulnak a vallás általában szabad gyakorlásához.

Az alkotmány rendelkezik a vallás vagy más tudatos meggyőződés elfogadásának szabadságáról, a vallás és a meggyőződés nyilvános vagy személyes, egyénileg vagy másokkal együtt történő, vallásos cselekedetek és szertartások útján vagy más módon történő gyakorlásáról, vagy az attól való tartózkodásról.

Az alkotmány szétválasztja az államot és az egyházat. Az államnak semlegesnek kell maradnia az ideológiát érintő ügyekben, azonban az államnak kötelessége biztosítani a személyes meggyőződés szabad formálásának lehetőségét. Az állampolgároknak joguk van beperelni a kormányt a vallásszabadság alkotmányban rögzített jogának megsértéséért.

A büntető törvénykönyv tartalmaz egy rendelkezést a „lelkiismereti és vallási szabadság megsértéséről”, amely kimondja, hogy aki erőszakkal vagy fenyegetéssel korlátozza vagy akadályozza, hogy egy másik személy szabadon gyakorolhassa vallását, az bűnt követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható. Ha valakit egy vallási csoporthoz való tartozása miatt támadás ér, a bűncselekmény öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

Nincs államvallás, és a törvény szerint minden bejegyzett vallási csoportot azonos jogok illetnek meg. A négy „történelmi” egyház (római katolikus, református, evangélikus és zsidó) a vallási csoportoknak biztosított állami támogatás 93%-át kapja. Emellett minden bejegyzett vallási csoport adókedvezményben is részesül.

Az állam és a római katolikus egyház viszonyát az 1990., 1994. és 1997. évi vatikáni szerződések szabályozzák. Ezek a megállapodások keretként szolgálták az állam és más vallási csoportok közötti kapcsolatok szabályozására.

Az állampolgárok jövedelemadójuk 1%-át tetszőlegesen kiválasztott vallási csoportnak adományozhatják, és ezért adókedvezményt kapnak. Ez minden törvényesen bejegyzett vallási csoportra vonatkozik. Az adófizetői adományokon kívül a kormányzat a közpénzekből is juttatott a bejegyzett vallási csoportok számára. 2010-ben a költségvetési megszorítások miatt a kormány

módosította azt a korábbi gyakorlatát, hogy a bejegyzett vallási csoportok esetében 1+1-es program szerint kiegészítette az adófizetői hozzájárulásokat, és egy évre átmenetileg visszaállította az 1997-es vatikáni szerződés eredeti rendelkezéseit. A jelenlegi szabályozás szerint az állam kötelezettséget vállal arra, hogy kiegészíti az egyéni adófizetői hozzájárulások összegét a teljes személyijövedelemadó-bevétel legfeljebb 0,5%-ára. Így az egyházak állami finanszírozása a 2009-es 42 millió USA dollárról (9,8 milliárd forint) 2010-ben jelentősen, 13 millió USA dollárra (hárommilliárd forint) csökkent.

A vallási szervezetek egy sor tevékenységért plusz kormányzati támogatást kapnak. Ilyenek például a nyilvános művészeti gyűjtemények fenntartása, a hitoktatás, oktatás és kultúra támogatása, éves kárptólás a vissza nem szolgáltatott egyházi tulajdonokért, és segítség a legkisebb falvakban szolgálatot teljesítő egyházi személyeknek. 2010-ben ez a pénzügyi támogatás a 2009-es 81 millió USA dollárról (18,7 milliárd forint) 65 millió dollárra (15 milliárd forint) csökkent. 2010-ben a költségvetési megszorítások miatt a kormány szakított korábbi gyakorlatával, miszerint pénzügyi támogatást ítélt meg a vallásos intézmények rekonstrukciójára és felújítására.

A kormány a következő vallási ünnepeket nemzeti ünnepekké nyilvánította: húsvéthétfő, pünkösdhétfő, mindenszentek és karácsony.

Az állam tábori lelkészi szolgálatot üzemeltetett a négy történelmi vallási csoport számára. A fegyveres erők kötelékén belül minden felekezet számára biztosított a szabad (nemcsak személyes, hanem nyilvános) vallásgyakorlás. A tábori lelkészi szolgálatot a Honvédelmi Minisztérium finanszírozta és tartotta fenn. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium hasonló rendszert tartott fenn a büntetés-végrehajtási intézetekben.

A lelkiismereti szabadságról 1990-ben elfogadott törvény szabályozza a vallási közösségek tevékenységeit és az ezeknek a közösségeknek járó előnyöket, valamint a jogi megjelölésre vonatkozó követelményeket. A vallási csoportok bejegyzését a megyei bíróságok végzik el. A regisztrációhoz a csoportnak legalább 100 alapító tagot, alapszabályzatot, valamint választott ügyvivő és képviseleti testületet kell felmutatnia. A bíróság határoz arról, hogy az új csoport megfelel-e az alkotmányos és jogszabályi előírásoknak. Ha igen, a bíróság nem utasíthatja el a bejegyzés iránti kérelmet. Bár minden vallási csoport szabadon gyakorolhatja hitét, a hivatalos bejegyzéssel nemcsak jogok járnak, hanem oktatási és szociális intézmények üzemeltetésének kötelezettsége, ugyanakkor többféle állami támogatási forma előtt is megnyílik az út. Minden bejegyzett csoport ugyanolyan jogokkal és kötelezettségekkel bír.

A jelentésben szereplő időszakban két új vallási csoportot is bejegyeztek – a De La Salle Szent János Egyházat és a Hiszünk és Cselekszünk Kisegyházat. A jelentésben szereplő időszak végére összesen 368 bejegyzett egyházi csoport létezett az országban.

A bejegyzett vallási csoportok – amennyiben erre a tanulók vagy szülők felkérlik őket – vallásoktatást tarthatnak az állami iskolákban. Az állami iskolák tantervének nem volt része a vallásoktatás, de a kormány engedélyezte, hogy az általános- és középiskolai tanulók tanórán kívüli hittanórákra járjanak. A választható hitoktatást általában az iskolai órák után, az iskolai épületekben tartották a különböző vallási csoportok képviselői. Bár a kormányzat lehetővé tette, hogy a kisebbségi vallási csoportok vallásoktatási tevékenységet folytassanak az állami iskolákban, a délutáni hittanórák többségét a négy történelmi egyház biztosította. A nem állami iskolák nem voltak kötelesek hittanórákat tartani.

A vallásszabadság korlátai

A kormányzat általánosan a gyakorlatban is tiszteletben tartotta a szabad vallásgyakorlást. A jelentés által vizsgált időszak alatt nem történt változás a kormány szabad vallásgyakorlás tiszteletben tartásával kapcsolatos magatartásában.

A bejegyzett vallási csoportok által fenntartott oktatási és szociális intézmények, mint például iskolák és öregek otthona, jogszabály szerint ugyanolyan állami támogatásra jogosultak, mint az állam vagy az önkormányzatok által fenntartott intézmények. A különböző egyházak által nyújtott oktatási és szociális szolgáltatások állami támogatása azonban továbbra is a legkeményebb viták tárgya az állam és az egyház viszonyában.

Az egyházak egyértelműen kritizálták a 2008-as költségvetés végrehajtásáról szóló törvényt (az országgyűlés 2009. november 30-án fogadta el), amely szakított azzal a korábbi gyakorlattal, hogy az egyházi fenntartású iskolák kiegészítő támogatást kaptak. Ehelyett a kormány február 19-én rendeletet adott ki a kérdéstről. A kormány végül 14 millió USA dollár (3,3 milliárd forint) kiegészítő forrást ítelt meg az egyházi fenntartású iskoláknak 2008-ra. Az Állami Számvevőszék (ÁSZ) megállapításai hangsúlyozták, hogy az egyházi fenntartású iskolák kiegészítő finanszírozása a végleges elszámolási törvény alapján jogszerű volt. Az ÁSZ azt is megállapította, hogy a kormány 2008-ban 5,2 millió dollárral (1,2 milliárd forint) kevesebb támogatást fizetett a vallási szervezetek által fenntartott iskoláknak, mint amennyi járt volna nekik. Az ÁSZ ismételten kiemelte, hogy az egyházi fenntartású iskolák finanszírozása 2005 óta szabálytalanul történik.

Az egyházak jellemzően kritikusan viszonyultak ahhoz, ahogyan a kormányzat az iskolák felújítására és az infrastruktúra fejlesztésére kapott EU-s támogatások elosztásáról intézkedett. Állításuk szerint a kedvezményezett kiválasztása diszkriminatív volt, mivel az állami vagy önkormányzati működtetésű iskolákhoz képest aránytalanul kevés egyházi iskola részesült ezekből a pénzekből.

Az egyházi vezetők továbbra is ellenzik a nyilvános műgyűjtemények fenntartására és az egyéb közszolgálati feladatokra vonatkozó állami finanszírozás késleltetését és mértékének csökkentését. Az elmúlt években állami anyagi támogatás hiánya miatt több egyházi üzemeltetésű műgyűjteményt zártak be.

A kormányzat tovább folytatta a kommunista korszakban az állam által kisajátított egyházi javak visszaszolgáltatását, és minden vallási szervezet számára esélyegyenlőséget biztosított arra, hogy újból visszanyerjék az ellenőrzést korábbi ingatlanaik felett (lásd még a Javító intézkedések és pozitív fejlemények című részt). 2005-ben a kormányzat határozatban tette lehetővé az ingatlanok visszaszolgáltatásáról folyó tárgyalások felgyorsítását, és a 2006-ban meglévő kinnlévőségek mihamarabbi lezárását az eredeti jogszabályban meghatározott 2011-es határidőhöz képest. Három vallási csoport (a római katolikus, a zsidó és a Budai Szerb Ortodox Egyház) az új módszert választotta, azonban a református és az evangélikus egyház nem kívánt az új lehetőséggel élni.

A görög ortodox közösség és a kormányzat között vita folyik a görög ortodox egyház által követelt ingatlanok visszaszolgáltatásáról, amelyeket más felekezetnek ítélték oda. A jelentéstételi időszak végéig a vita nem zárult le.

Az ingatlankövetelések négyféleképpen rendezhetők. A tulajdonos (önkormányzat) és az érintett egyház közötti, a tulajdon átruházásáról szóló közvetlen megállapodással, vagy a tulajdonátruházásról hozott kormányhatározattal. A követelések a kormány által nyújtott pénzbeli kártalanítással is rendezhetők, ha az egyház inkább az új építést választja. Végül a fennálló tulajdoni igények járadékra is átválthatók, amely kizárólag az egyház vallási és más közcélú tevékenységeinek finanszírozására használható fel.

A jelentésben szereplő időszak végére összesen 3679 ingatlan kárpótlását rendezték. 1071 esetben a tulajdonos (önkormányzat) és az egyház „közvetlen megállapodással” rendezte az ingatlan visszaszolgáltatását, míg 2608 esetben a visszaszolgáltatást a kormány rendelte el. Kormányhatározattal 1365 ingatlan – 273 000 USA dollár (63,1 millió forint) értékben – tulajdonjogát ruházták az egyházakra, és 186 millió dollár (43 milliárd forint) pénzbeli kártalanítást fizettek ki 1243 vissza nem szolgáltatott ingatlanért.

A jelentéstételi időszak végén a katolikus, a protestáns és az evangélikus egyháznak még 68 ügye várt tisztázásra. A résztvevők általában kielégítőnek találták az eljárást. A zsidó közösség tagjai jellemzően korrektnek ítélték meg a kárpótlási folyamatot, de szerettek volna kártérítést kapni a

kárpótlási folyamatból kifejezetten kizárt mintegy 1,9–14,8 millió dollárra (430 milliárd–3,44 billió forint) becsült, örökös nélküli zsidó ingatlanokért.

Vallási okok miatt bebörtönzöttekről, illetve fogvatartottakról nem érkezett jelentés.

Erőszakos hittérítés

Nem jelentettek erőszakos hittérítéssel kapcsolatos esetet.

Javulás és pozitív fejlemények a vallásszabadság kérdésében

A kormányzat és valamennyi parlamenti párt politikusai – a szélsőjobboldali Jobbik párt kivételével – a szélsőségek és a társadalmi intolerancia ellen tett nyilatkozataikkal tovább folytatták az antiszemitizmus elleni küzdelmüket.

Június 13-án az Éjféλι Kíáltás Misszió megemlékezést szervezett Budapesten annak emlékére, hogy 65 évvel ezelőtt ért véget a holokauszt. A szervezők hangsúlyozták a szabadság és az emberi méltóság védelme, valamint az antiszemitizmus, fajgyűlölet és idegengyűlölet valamennyi formája elleni küzdelem fontosságát.

Az egyházak üdvözölték az egyházi iskolák finanszírozásáról szóló 1993. évi törvény módosítását, amelyet az országgyűlés június 8-án fogadott el. A módosítás értelmében az önkormányzat szabad mérlegelése szerint az egyházi iskoláknak nyújtott pénzügyi támogatás összegét mostantól fogva nem kell levonni a központi költségvetésből megítélt kiegészítő finanszírozás összegéből, hanem az hozzáadódik az utóbbihoz. Ezenfelül azon hat egyház számára, amelyek „átfogó megállapodással” rendelkeznek a kormánnyal, az új szabályozás megkönnyítette oktatási intézmények működtetésének átvételét azzal, hogy a működés első évében a kiegészítő finanszírozást közvetlenül a központi költségvetésből biztosítja, megszüntetve ezzel az önkormányzatok ilyen irányú költségvetési terhét.

Június 8-án az országgyűlés módosította a holokauszttagadás büntethetőségéről szóló törvényt, amelyet február 22-én fogadtak el a Szocialista Párt (MSZP) indítványára. A Fidesz februárban tartózkodott a szavazástól, mert az akkor kormányzó MSZP nem adott helyt kérésének, miszerint a kommunista rendszer alatt elkövetett bűncselekmények is azonos megítélés alá essenek. A februári törvény szerint az a személy, aki tagadja a holokausztot, vagy kisebbíti annak jelentőségét, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. A Lázár János Fidesz-frakcióvezető által júniusban benyújtott módosítás a Fidesz eredeti kívánását tükrözte. Az új törvény kimondja, hogy aki nyilvánosan tagadja, kétségbe vonja vagy jelentéktelennek minősíti a nemzetiszocialista vagy a kommunista rendszer által elkövetett népirtást és más, emberiség elleni bűntetteket, bűncselekményt követ el, és legfeljebb három évi szabadságvesztéssel büntetendő.

Április 18-án több mint 10 ezer ember – köztük valamennyi politikai párt magas rangú képviselői – vett részt az Élet Menete elnevezésű fáklyás felvonuláson, amelyen a magyar holokauszt 65. évfordulójára emlékeztek. Erdő Péter bíboros és Balog Zoltán, az országgyűlés Emberi Jogi Bizottságának elnöke felszólalt egy másik rendezvényen, amelyet a Terror Háza Múzeumnál tartottak. Az április 16-án megrendezett országos Holokauszt Emléknapon kormányzati tisztviselők a Budapest több pontján tartott megemlékezéseken rótták le tiszteletüket a holokauszt magyar áldozatai előtt. Bajnai Gordon miniszterelnök beszédében kijelentette, hogy az emberiség és az ország legsúlyosabb tragédiája, a holokauszt áldozataira való emlékezés kötelesség és demokratikus felelősség.

Április 6-án mintegy 500 személy csatlakozott egy antirasszista menethez Budapest hetedik kerületén keresztül, amelyet a Szabad Emberek Magyarországért mozgalom szervezett válaszul egy március 31-i állítólagos antiszemita incidensre.

Március 19-én átadták a Radnóti-díjat a rasszizmus elleni küzdelemért; a díjat 21 magánszemély és csoport vehette át a Parlamentben tartott ünnepségen. A Magyar Országgyűlés egyik alelnöke adta át

a díjat a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetségének, amely tizedik alkalommal kapta meg azt a rasszizmus, az antiszemitizmus és a társadalmi kirekesztés elleni harcának elismeréseként.

Február 13-án mintegy 300-an, köztük az MSZP vezető politikusai is, gyűltek össze antifasiszta demonstrációra Budapest XIII. kerületében; a tüntetés szervezői a Magyar Antifasiszta Liga, a Baloldali Feminista Hálózat, az Új Szocialisták Mozgalma és a Civilek a Szélsőjobb Ellen Mozgalom voltak. Február 11-én Budapest XII. kerületében Kiss Péter szociális miniszter koszorúzással egybekötött ünnepségen emlékezett a fasizmus II. világháborúban elhunyt áldozataira.

Január 27-én különböző közméltóságok, közöttük Molnár Csaba, a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter is részt vettek a Holokauszt Dokumentációs Központban az auschwitz-birkenauai koncentrációs tábor felszabadításának évfordulóján rendezett emlékünnepségen. Az évforduló alkalmából a HDK iskolai tankönyvet adott ki a tolerancia előmozdítására. Mandur László, az országgyűlés alelnöke Auschwitzba is ellátogatott a megemlékezésre, majd az Európai Parlament Izrael Európai Barátai elnevezésű csoportja által szervezett nemzetközi konferencián vett részt Krakkóban. Bajnai Gordon miniszterelnök nyilatkozatot adott ki, amelyben kiemelte, hogy a holokauszthoz hasonló dolognak soha többé nem szabad megtörténnie. Bajnai Gordon fogadta Avigdor Lieberman izraeli miniszterelnök-helyettest, aki erősen támogatta a gyűlöletbeszédre szóló törvény megalkotását Magyarországon. Ezenfelül a washingtoni nagykövetségen fotókiállítás nyílt Carl Lutz svájci diplomata életéről, aki budapesti zsidók tízezreinek életét mentette meg a II. világháború alatt.

Január 18-án különböző közméltóságok, köztük Mesterházy Attila szocialista miniszterelnök-jelölt és Demszky Gábor budapesti főpolgármester vettek részt a budapesti gettó felszabadulásának alkalmából rendezett megemlékezésen. A Magyarországról a buchenwaldi koncentrációs táborba hurcolt 11 000 nő pusztulásáról rendezett fotókiállítást vallási szertartás követte a Dohány utcai zsinagógában.

December 15-én a Legfelsőbb Bíróság feloszlatta a Magyar Gárda Egyesület nevű szélsőjobboldali paramilitáris csoportot. A bírósági határozat szerint a Gárda korlátozta mások szabadsághoz való jogát, és felvonulásaik „felvetik az erőszak kockázatát”. A Jobbik párt elnöke, Vona Gábor által 2007-ben alapított és „az ország hagyományait és kultúráját megőrizni” hivatott Gárda nagy nyugtalanságot keltett a zsidó közösségek körében, mivel a Magyar Gárda tagjai egy II. világháborús fasiszta szervezethez, a Nyilaskeresztes Párthoz köthető zászlók alatt, egyenruhában vonultak. Bár a Magyar Gárda elsősorban az úgynevezett cigánybűnözésre vonatkozó figyelemfelkeltésre helyezi a hangsúlyt, a félkatonai szervezet tagjai felvonulásaikon gyakran skandáltak antiszemita jelszavakat is. A kormányzat tovább folytatta a 2006. évi XLVII. törvény alapján beadott kérvények feldolgozását, amely törvény jogszabály kárpótlási igény benyújtását engedélyezi olyan személyek számára, akiknek közvetlen hozzátartozója a holokauszt során vagy szovjet munkatáborban vesztette életét, illetve a kormányzati hatóságok politikai indítékkal elkövetett önkényes cselekménye miatt halt meg 1939 és 1989 között, vagy a II. világháború alatt faji, vallási vagy politikai megkülönböztetés miatt munkatáborba hurcolták el. Az igények beadási határideje 2006 decemberében lejárt. A jogosult személyek fejenként 1 700 dollár (400 ezer forint) összegű kártérítést igényelhetnek meggyilkolt házastársukért, szüleikért vagy gyermekeikért és 860 dollárt (200 ezer forint) minden meggyilkolt testvérükért, illetve kárpótlási jegyet vagy havi életjáradékot kérhetnek a kényszermunkában letöltött idő után. A Központi Igazságügyi Hivatal Személyi Kárpótlási és Dokumentációs Önálló Osztályához 60 országból több mint 97 600 igény érkezett. 2009 végéig 68.128 határozatot adtak ki, és a jogosult kérvényezőknek összesen 11,7 millió dollárt (2,7 milliárd forint) ítélték meg.

3. fejezet: A vallásszabadság társadalmi tiszteletben tartása

A jelentéstételi időszak alatt több jelentés érkezett a vallási hovatartozás, meggyőződés vagy vallásgyakorlás alapján történő társadalmi visszaélésekről és diszkriminációról. Zsidó szervezetek

súlyos aggodalmuknak adtak hangot azzal kapcsolatban, hogy az emberek növekvő toleranciával fogadják a közbeszédben előforduló antiszemita megjegyzéseket. A Jobbik 2010. áprilisi sikere az országgyűlési választásokon és a parlamenti képviselői helyek tekintetében elért előretörése szintén széles körben aggodalmat keltett, különösen a roma és zsidó közösségek körében.

Június 16-án a rendőrség félbeszakította Az örök zsidó című náci propagandafilmet vetítését, és számos résztvevőt, valamint az esemény szervezőit őrizetbe vette. A vetítéshez a szélsőjobb oldali irodalmat kiadó Gede testvérek biztosították a termet Budapest XIII. kerületében, ugyanott, ahol tavaly sor került a Jud Süss illegális bemutatására.

Május 14-én a Jobbik politikusai, akik az összes hely mintegy 12 százalékát teszik ki, letették az esküt az új országgyűlés alakuló ülésén. A Jobbik elnöke, Vona Gábor fekete mellényt viselt a párt betiltott félkatonai szervezete, a Magyar Gárda jelvényeivel. A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (MAZSIHISZ) nyilatkozatban szólította fel a demokratikus parlamenti pártokat, hogy határolódjanak el a „gyűlöletkeltőktől”.

Május 1-jén ismeretlenek megrongáltak egy holokauszt-emlékművet Zalaegerszegen röviddel azután, hogy a szobrot egy április 6-i hasonló támadást követően helyreállították. A vandálok kiütöttek egy pillért a talapzataról, és kirúgták az emlékmű körül található lámpákat. Az emlékművet a holokauszt 60. évfordulójára emelték, kegyelettel adózva a városból származó áldozatoknak. A rendőrség nyomozást indított, ami a jelentésben szereplő időszak végéig nem zárult le.

Március 30-án ismeretlenek köveket dobtak be egy Dohány utcai lakásba, ahol egy rabbi ünnepelte a zsidó húsvétot 50 ember társaságában. Senki nem sérült meg, és a rendőrség rongálás miatt indított nyomozást. Április 30-án azonban a rendőrség felfüggesztette a nyomozást, mivel nem tudták azonosítani az elkövetőket.

Február 13-án a Magyar Antifasiszta Liga által szervezett antifasiszta tüntetés két résztvevőjét bántalmazták egy villamosmegállóban, miután elhagyták a békés tiltakozó gyűlést. Április 6-án a rendőrség felfüggesztette a nyomozást, mivel nem tudták azonosítani az elkövetőt.

2009. december 23-án a rendőrség egy 27 éves zsidó férfi elleni, június 30-i fizikai támadással összefüggésben elfogott egy 16 és egy 18 éves fiút. Az áldozat kisebb sérüléseket szenvedett. A miniszterelnök felkérte az igazságügyi és rendészeti minisztert, hogy felügyelje és gyorsítsa meg az ügyvel kapcsolatos nyomozást, és nyújtson be javaslatot azzal kapcsolatban, hogyan kerülhetők el a jövőben a hasonló incidensek. A rendőrség egy kifejezetten a kisebbségi közösségek tagjaira vonatkozó törvényi tényállás ügyében indított nyomozást.

Október 26-án egy 22 éves férfi összetört egy emléktáblát, amelyet Kecskeméti Ármintiszteletére helyeztek el, aki több mint 40 évig volt Makó főrabiját, és 1944-ben egy koncentrációs táborban halt meg. A férfi a „Milyen 6 millió?” és a „Hazug disznó” feliratokat írta a falra. Két nappal később a rendőrség elfogta a gyanúsított elkövetőt, és rongálás miatt eljárást indított ellene. 2009. november 11-én Sólyom László köztársasági elnök koszorút helyezett el a helyreállított emléktáblánál, és úgy nyilatkozott, hogy fontosnak tartja az „egy részeg ember által elkövetett barbárság” ellensúlyozását, valamint annak biztosítását, hogy az ország és a zsidóság történelmi kapcsolatának pozitív vonatkozásai kellő nyilvánosságot kapjanak. A jelentéstételi időszak végéig a férfi ellen indított eljárás nem zárult le.

2009. október 8-án az RTL Klub kereskedelmi tévécsatorna közzétett egy videófelvételt, amelyen Molnár Oszkár, a Fidesz országgyűlési képviselője és Edelény (egy északkelet-magyarországi kisváros) polgármestere a helyi televíziónak adott egy évvel korábbi interjúban „zsidó nagytőkéről” beszél. Molnár azt mondta: „előtérbe helyezem a magyar érdekeket a globális pénztőke, ha úgy tetszik, a zsidó nagytőkével szemben, ami be akarja kebelezni az egész világot, és főleg Magyarországot”. 2009. szeptember 3-án Molnár azt nyilatkozta egy sajtótájékoztatóján, hogy terhes roma nők gumikalapáccsal ütik a hasukat, és ártalmas gyógyszereket szednek, hogy gyermekük nagyobb valószínűséggel szülessen valamilyen fogyatékossgal, amelyre hivatkozva nagyobb összegű támogatást vehetnek fel. 2009. december 14-én a Fidesz országos választmánya levette

Molnárt a következő évi országgyűlési választások képviselőjelölt-listájáról, majd megszüntette Molnár párttagságát. Molnár független indulóként megverte az új Fidesz-jelöltet, és 2010. május 14-én országgyűlési képviselői mandátumot szerzett.

2009. szeptember 7-én a Simon Wiesenthal Központ szorgalmazta, hogy az Európa Tanács hozzon létre vizsgálóbizottságot az „egyre több antiszemita incidens” megállítása érdekében az országban.

2009. szeptember 5-én, a melegfelvonulás idején kb. húsz, a rendőrség által a Városház térről kizorított demonstráló a „mocskos zsidók” üzenetet kiabálta Budapest legnagyobb zsinagógájának irányába. Üres sörösüveget dobtak a zsinagógára, majd a zsinagóga oldalánál felállított ideiglenes nádkerítéssel együtt letéptek és elégettek egy zászlót is, amely a Zsidó Nyári Fesztivált hirdette. A rendőrség gyorsan eloltotta a tüzet, és nyomozást indított az ügyben. A jelentéstételi időszak végéig az ügy nem zárult le.

A Magyar Demokrata című hetilap, a Magyar Hírlap című napilap és a radikálisabb Magyar Fórum egyaránt közzétett antiszemita cikkeket a jelentésben szereplő időszak alatt. A Magyar Demokrata és a Magyar Hírlap 2010 tavaszán felhagyott ezzel. A szélsőjobboldali Jobbik párt hivatalos újságja, a Barikád havilapból hetilappá vált, és továbbra is közöl nyíltan antiszemita tartalmakat. Az országban számos szélsőjobboldali webhelyet is üzemeltetnek, amelyek közül több nyíltan zsidóellenes. Nem kormányzati szervezetek beszámolóit szerint a kormány ellenőrizte ezeknek a honlapoknak a tartalmát, mivel a jogszabály szerint tilos az olyan szimbólumok, mint a horogkereszt, a sarló és kalapács, valamint a vörös csillag nyilvános megjelenítése.

2009. június és 2010. május között 179 bejelentés érkezett zsidó vagy keresztény temetők megrongálásáról vagy ilyen temetőkben okozott kárról.

A Simon Wiesenthal Központ jeruzsálemi irodája továbbra is bírálta az országot, amiért nem állítja bíróság elé az állítólagos náci háborús bűnös Képíró Sándort. Képírót 1944-ben és 1946-ban a magyar bíróságok a több mint 1000, főként zsidó ember haláláért felelős 1942-es újvidéki vérengzésben játszott szerepéért elítélték, azonban az ítéletet soha nem hajtották végre. 2006-ban a Simon Wiesenthal Központ Budapesten akadt Képíró nyomára, és az ügyészség 2007-ben újabb eljárást indított ellene, miután a bíróság úgy rendelkezett, hogy az ítéletet alátámasztó régi iratok elvesztek, és ezért a büntetést nem lehetett végrehajtani. A kormányzat jogi segítséget kért Szerbiától a szerb archívumokban található vonatkozó iratok és bizonyítékok összegyűjtésére. A jelentéstételi időszak alatt tovább folytatódott a Képíró elleni háborús bűnök elkövetésének ügyében indított eljárás.

Május 25-én a magyar református egyház a legnagyobb indonéz és magyar vallási csoportok képviselőinek részvételével megtartotta az első indonéz-magyar párbeszéd konferenciáját, amelynek célja a béke és a megértés előmozdítása a vallások közötti párbeszéd keretében keresztül.

A keresztény egyházak és zsidó közösségek a Keresztény–Zsidó Társaság keretében további rendszeres rendezvényeket szerveztek, amelyen hittudósok vitattak meg különböző kérdéseket. A vallási csoportok erős elkötelezettséget mutattak arra, hogy különböző területeken egymással együttműködve megvalósítsák közös társadalmi és politikai céljait.

4. fejezet: Az Egyesült Államok kormányzati politikája

Az Egyesült Államok kormánya az emberi jogok előmozdítását célzó általános politikájának részeként megbeszéléseket folytat az ország kormányával a vallásszabadságról.

Az Egyesült Államok kormánya a vallásszabadság kérdésében megbeszéléseket folytatott az Országgyűlés tagjaival, politikai vezetőkkel és helyi, illetve a vallásszabadsághoz kapcsoló ügyekkel foglalkozó nemzetközi civil szervezetek képviselőivel. Az Amerikai Nagykövetség munkatársai szoros figyelemmel kísérték az antiszemita incidenseket, és a fenyegetés értékelése céljából rendszeresen egyeztettek a vallási csoportok vezetőivel.

A nagykövetség folyamatosan felszólalt az antiszemitizmus és a gyűlöletbeszéd ellen, és ugyanezt szorgalmazta a politikai pártoknál is. Nagykövetségi tisztviselők rendszeres megbeszéléseket folytattak a kormánnyal a szélsőséges csoportok által szervezett nyilvános antiszemita incidensekről. A jelentéstételi időszak alatt a nagykövet, valamint az amerikai nagykövetség más tisztségviselői a zsidó kultúrát méltató, illetve a holokauszt végére emlékező különböző eseményeken vettek részt.

A nagykövet és más követségi tisztviselők prominens vallási vezetőkkel találkoztak, és megvitatták a vallásszabadsággal kapcsolatos aggodalmakat. Április 8-án a nagykövet találkozott Erdő Péter bíborossal, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnökével, február 5-én pedig követségi tisztviselők találkoztak a Magyar Iszlám Közösség elnökével, Bolek Zoltánnal. Mindkét találkozó célja az adott közösség aggodalmainak megbeszélése volt. A nagykövet és a követségi tisztviselők számos alkalommal találkoztak Feldmájer Péterrel, a MAZSIHISZ elnökével is, és megtárgyalták a zsidó közösség vallásszabadsággal kapcsolatos aggodalmait.

Január 27-én a nagykövet beszédet mondott a Nemzetközi Holokauszt Emléknapon (Auschwitz felszabadulásának 65. évfordulója), és sikeres amerikai tolerancia-támogató modelleket ismertetett, amelyeket a Holokauszt Múzeum által kiadott Egymásért című kiadvány is felsorolt. (Az amerikai fejezet kiemelte a Southern Poverty Law Centert, a Shoah Alapítványt és a Youth for Understanding szervezetet.)

Január 18-án követségi tisztviselők részt vettek a budapesti zsidó gettó felszabadulásának 65. évfordulója alkalmából rendezett megemlékezésen, valamint a Buchenwald elfeledett asszonyai című kiállítás megnyitóján a Magyar Zsidó Múzeumban.

2009. szeptember 11-én a nagykövetség meghívta a katolikus, a református és az evangélikus egyház, a Magyar Zsidó Hitközségek Szövetsége és a Magyar Iszlám Közösség képviselőit egy kerekasztal-megbeszélésre, amelynek célja a vallások közötti együttműködés erősítése volt.

2009. július 12–19-ig a nagykövetség közkapcsolati részlege támogatást adott két középiskolai tanár repülőjegyének finanszírozásához; a tanárok a Nyári Holokauszt Tanári Továbbképzési Programban vettek részt a Dél-Karolinai Holokauszt Tanács szervezésében.

A nagykövetség aktívan részt vett a roma közösség rendezvényein is, ahol hangsúlyozták a minden kisebbségre érvényes tolerancia fontosságát.